

פרק 13

דיבידנד וריבית בשוק ההון

נכתב ונערך על ידי יעקב ברשטיין, רו"ח (עו"ד) ובת אל אזים

תוכן עניינים

עמוד

..... שיעור המס החל על דיבידנד	13.1
..... כללי	13.1.1
..... יחיד	13.1.2
..... חבר-בני-אדם	13.1.3
..... דיבידנד בידי חברת מעטים	13.1.4
..... מוסד ציבורי	13.1.5
..... תושב חוץ	13.1.6
..... דיבידנד ממפעל מאושר/מוטב/מועדף	13.1.7
..... משיכת כספים על ידי בעל שליטה שתסווג כדיבידנד	13.1.8
..... טבלת סיכום - שיעורי המס החלים על הכנסות מדיבידנד	13.1.9
..... מועד יצירת אירוע המס בעת חלוקת דיבידנד	13.1.10
..... חלוקת דיבידנד מתוך רווחי שערות	13.1.11
..... רכישה עצמית של מניות – פס"ד דן ברנובסקי נגד פקיד שומה גוש דן (עמ"ה 21268-06-11, פס"ד בר ניר תמר נגד פקיד שומה גוש דן (ע"מ 1100-06))	13.1.12
..... הכנסות ריבית ודמי ניכיון בשוק ההון	13.2
..... יחידים תושבי ישראל	13.2.1
..... חברות תושבות ישראל	13.2.2
..... מיסוי עסקאות גידור - החלטת מיסוי 5589/15	13.2.3
..... חיוב הכנסות ריבית בדמי ביטוח לאומי	13.3
..... מיסוי הכנסות ריבית בידי חברה משפחתית/ חברת בית/ חברה שקופה	13.4
..... פטור על הפרשי הצמדה והפרשי שער	13.5
..... הקלות במס לתושבים חדשים, תושבים חוזרים ותיקים ותושבים חוזרים	13.6
..... כללי	13.6.1
..... הקלות בגין הכנסות פאסיביות - ריבית ודיבידנד	13.6.2
..... תיקון 171 לפקודה	13.6.3
..... פטור לתושב חוזר על הכנסה מריבית על פיקדון במטבע חוץ בישראל	13.6.4

תוכן עניינים (המשך)

עמוד

פטור לתושב ישראל לראשונה על הכנסות מריבית על פיקדון במטבע חוץ בישראל	13.6.5
הוראות מיוחדות לגבי תושב חוץ	13.7
הכנסות ריבית מפיקדון במטבע חוץ	13.7.1
הכנסות ריבית בגין אגרות חוב	13.7.2
הכנסות המשתלמות על מלווה מדינה	13.7.3
פטורים לבעלי הכנסות נמוכות ולגמלאים	13.8
בהקשר זה ראה גם:	
משיכת כספים על ידי בעל שליטה שתסווג כדיבידנד	4
ניכוי הוצאות מימון בגין הלוואה שייעודה חלוקת דיבידנד - פס"ד פז-גז ופס"ד פי גלילות	5.11
אופן הדיווח והעברת הניכוי בגין תשלומי דיבידנד	9.17
רווחים ראויים לחלוקה - סעיף 94 לפקודה	12.5
חברה נשלטת זרה - CFC	17.8
פטורים לתושב חוץ על רווחי הון וריביות	17.16.5
חיוב במס על דיבידנד בידי מוסד ציבורי (מלכ"ר)	20.2

13. דיבידנד וריבית בשוק ההון

13.1 שיעור המס החל על דיבידנד

13.1.1 כללי

ככלל דיני החברות מגדירים "חלוקה מותרת" כחלוקה המבוצעת מתוך רווחיה של חברה המחלקת דיבידנד ובלבד שלא קיים חשש סביר שהחלוקה תמנע מן החברה לעמוד בהתחייבויותיה. בפקודת מס הכנסה מאידך, לא קיימת הגדרה למושג "דיבידנד" ולפיכך אין קביעה בפקודה ביחס לרווחים אותם ניתן לחלק כדיבידנד לצרכי מס שכן לרוב הרווח החשבונאי אינו תואם את הרווח לצרכי מס. כפועל יוצא מן האמור חברה עשויה לחלק דיבידנד מתוך רווחים אשר הלכה למעשה לא התחייבו במס בידי החברה. התייחסות לסוגיה האמורה ראה סעיף 13.1.9 להלן.

13.1.2 יחיד

א. הכנסות מדיבידנד

החל מיום 1 בינואר 2012, שיעור המס החל על הכנסות מדיבידנד בידי יחיד שאינו "בעל מניות מהותי" הינו 25%. שיעור המס החל לגבי הכנסות מדיבידנד בידי יחיד, שהיה במועד קבלת הדיבידנד או במועד כלשהו בשניים עשר החודשים שקדמו לו "בעל מניות מהותי" (ראה הגדרה להלן) הינו בשיעור של 30%. שיעור המס שחל עד ליום 31 בדצמבר 2011 על הכנסות מדיבידנד בידי יחיד שאינו "בעל מניות מהותי" היה 20% ובידי יחיד שהיה "בעל מניות מהותי" - 25%. כמו כן יצויין כי, החל מיום 1 בינואר 2013 יחיד אשר קיימת לו "הכנסה החייבת במס נוסף" (הכנסה העולה על סכום, אשר לשנת 2017 נקבע על 640,000 ש"ח, כאשר סכום זה מתעדכן מדי שנה) חייב בגין הכנסה זו במס נוסף בשיעור של 3% (חלף מס ייסף בשיעור 2% שחל עד סוף שנת 2016) על חלק הכנסתו החייבת כאמור.

להרחבה בעניין זה ראה פרק 2 למדריך המס.

לעניין זה, "בעל מניות מהותי" - מי שמחזיק, במישרין או בעקיפין, לבדו או יחד עם אחר, ב-10% לפחות באחד או יותר מסוג כלשהו של אמצעי השליטה בחבר-בני-אדם. "יחד עם אחר" - יחד עם קרובו, וכן יחד עם מי שאינו קרובו ויש ביניהם שיתוף פעולה דרך קבע על פי הסכם בעניינים מהותיים של חבר-בני-אדם, במישרין או בעקיפין.

"קרוב" - כל אחד מאלה:

1. בן זוג, אח, אחות, הורה, הורה הורה, צאצא וצאצא של בן הזוג, ובן זוגו של כל אחד מאלה;
2. צאצא של אח או אחות, אח או אחות של הורה;
3. חבר-בני-אדם שבהחזקת אדם או קרובו, אדם המחזיק בו וחבר-בני-אדם המוחזק בידי אדם המחזיק בו. לעניין הגדרה זו, "החזקה" - במישרין או בעקיפין, לבדו או יחד עם אחר, ב-25% לפחות באחד או יותר מסוג כלשהו של אמצעי השליטה;
4. נאמן כהגדרתו בסעיף 75 לפקודה, לגבי היוצר בנאמנות תושבי ישראל או בנאמנות הדירה וכן נאמן לגבי נהנה בנאמנות נהנה תושב חוץ או בנאמנות לפי צוואה.

"אמצעי שליטה" בחבר-בני-אדם - כל אחת מאלה:

1. הזכות לרווחים;
2. הזכות למנות דירקטור או מנהל כללי בחברה, או בעלי תפקידים דומים בחבר-בני-אדם אחר;
3. זכות הצבעה באסיפה כללית בחברה, או בגוף מקביל בחבר-בני-אדם אחר;
4. הזכות לחלק ביתרת הנכסים לאחר סילוק החובות בעת פירוק;
5. הזכות להורות למי שלו זכות מן הזכויות האמורות בפקודת מס הכנסה על הדרך להפעלת זכותו.

ב. חלוקת רווחים מקרן נאמנות

החל מיום 1 בינואר 2012 שיעור המס החל על הכנסות של יחיד מדיבידנד שמקורו בקרן נאמנות הינו כדלקמן:

1. רווחים שחולקו מקרן נאמנות חייבת פטורים ממס, ובלבד שההכנסה בידי היחיד אינה מהווה הכנסה מעסק או ממשלח יד.
2. רווחים שחולקו מקרן נאמנות פטורה חייבים במס בשיעור של 25%, ובלבד שההכנסה בידי היחיד אינה מהווה הכנסה מעסק או ממשלח יד.

ג. דיבידנד מחברה משפחתית

דיבידנד המתקבל מחברה משפחתית, אינו חייב במס בידי בעלי המניות, ובכפוף לכך שחולק מהכנסות שחויבו במס בתקופה שבה החברה סווגה כחברה משפחתית. בהקשר זה ראה פרק 19 למדריך המס.

13.1.3 חבר-בני-אדם

דיבידנד מחברה תושבת ישראל

סעיף 126(ב) לפקודה קובע כי בחישוב הכנסתו החייבת של חבר-בני-אדם, לא תיכלל הכנסה מחלוקת רווחים או מדיבידנד שמקורם בהכנסות שהופקו או שנצמחו בישראל שנתקבלו במישרין או בעקיפין מחבר-בני-אדם אחר החייב במס חברות.

לפיכך וככלל הכנסה מדיבידנד שמקורה מרווחים שהופקו או נצמחו בישראל בידי חברה תושבת ישראל, לא תתחייב במס. יחד עם זאת ראה בהקשר זה פירוט בסעיף 13.1.7 להלן.

דיבידנד מחברה תושבת חוץ

בעת קבלת דיבידנד מחברת תושבת חוץ יכולה חברה תושבת ישראל לבחור באחד משני מסלולי חיוב במס (במידה ועומדת בתנאים) בגין דיבידנד שקיבלה בשל החזקתה בחברה הזרה מחלקת הדיבידנד:

(1) חיוב במס בשיעור של מס חברות (24% נכון לשנת 2017) על הכנסותיה מדיבידנד שנתקבל מחברה זרה וקבלת זיכוי בגין מס שנוכה במקור;

או

(2) חיוב במס חברות (24%, נכון לשנת 2017) ביחס לסכום ההכנסה מהדיבידנד בתוספת מס ששולם על ההכנסה שממנה חולק הדיבידנד וקבלת זיכוי ישיר בגין מס שנוכה במקור וזיכוי עקיף בגין מס החברות ששולם בחו"ל בגין ההכנסה ממנה חולק הדיבידנד.

החלופה השנייה אפשרית רק במידה וההחזקה באמצעי השליטה של החברה הזרה הינה בשיעור של 25% ומעלה, ובמקרה בו הזיכוי מתבקש לגבי מיסים אשר שולמו ברמת חברה נכדה בחו"ל, אזי נדרש כי החברה הבת תחזיק בחברה הנכדה בשיעור של 50% לפחות. הזיכוי העקיף מתקבל רק עד רמה של חברת בת זרה וחברה נכדה זרה.

דיבידנד בידי חברה משפחתית

בהתאם להוראות תיקון 187 לפקודה דיבידנד בידי חברה משפחתית חייב במס, החל מיום 1 בינואר 2012, בשיעור של 25%, ואולם אם היה הנישום, כמשמעותו בסעיף 64א לפקודה, "בעל מניות מהותי", במישרין או בעקיפין, בחברה ששילמה את הדיבידנד, יהא הדיבידנד חייב במס בשיעור של 30%.

13.1.4 דיבידנד חברת מעטים

בהתאם להוראות סעיף 77(א) לפקודה, לעניין חברת מעטים, המקיימת את כל התנאים המצטברים הבאים: (1) שלא חילקה 50% לפחות מרווחיה לשנת מס פולית (2) עד תום חמש שנים מאותה שנת מס פלונית (3) רווחיה הנצברים עולים על חמש מיליון ₪ (4) יש בידה לחלק רווחיה או חלק מהם בלי להזיק לקיומו ולפיתוחו של עסקה (5) תוצאת אי-החלוקה היא הימנעות ממס או הפחתת מס. אזי רשאי מנהל רשות המסים לאחר התייעצות עם הועדה הייעודית לעניין זה, ולאחר שניתנה לחברה הזדמנות סבירה להשמיע את דבריה, לתת הוראה לפקיד השומה לקבוע כדלקמן:

לנהוג בחלק של עד 50% מרווחיה לשנת המס, לאחר שהופחת מהם סכום הדיבידנד שחילקה מרווחי אותה שנת מס, כאילו חולקו בתור דיבידנדים.

בכפוף לכך כי לאחר הוראת המנהל לא יפחתו רווחיה הנצברים לתום אותה שנה ולתום שנת המס שקדמה להוראת המנהל משלושה מיליון ש"ח

13.1.5 מוסד ציבורי

על פי סעיף 9(2) לפקודה, הכנסה מדיבידנד בידי מוסד ציבורי, רשות מקומית וקופת גמל פטורה ממס.

הפטור איננו חל על הכנסה מדיבידנד ששולמה לגופים הנ"ל על ידי חבר-בני-אדם בשליטתם העוסק בעסק. במקרה זה יחוייב הדיבידנד החל מיום 1 בינואר 2012 במס בשיעור של 25%. בהקשר זה נבקש לציין כי עד ליום 31 בדצמבר 2011 חוייב במס דיבידנד כאמור בשיעור של 20%.

13.1.6 תושב חוץ

החל מ-1 בינואר 2012 תושב חוץ (יחיד וחבר בני אדם) חייב במס בישראל בגין הכנסות מדיבידנד שחולקו מרווחים שהופקו או נצמחו בישראל, בשיעור של 25%, למעט אם במועד קבלת הדיבידנד או במועד כלשהו במהלך שנים-עשר החודשים שקדמו למועד החלוקה, הינו מוגדר כ"בעל מניות מהותי", במקרה זה יחוייב במס בשיעור של 30%. יצוין כי שיעור המס שחל עד ליום 1 בינואר 2012 על הכנסות מדיבידנד בידי תושב חוץ שאינו "בעל מניות מהותי" היה 20% ובידי "בעל מניות מהותי" - 25%.

שיעור המס בגין דיבידנד כמפורט לעיל, כפוף להוראות האמנה למניעת כפל מס, במידה וקיימת עם מדינת התושבות של תושב החוץ.

13.1.7 דיבידנד ממפעל מאושר/מוטב/מועדף

דיבידנד שנתקבל ממפעל מאושר, מפעל מוטב או מועדף יחויב במס בהתאם למסלול שיבחר במסגרת החוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959 (להלן: "החוק לעידוד"). קרי, יחול פטור ממס או מס בשיעור של 20%/15% בידי מקבל הדיבידנד, הן אם נתקבל בידי יחיד תושב ישראל והן אם נתקבל בידי חברה תושבת ישראל. דיבידנד המתקבל בידי תושב חוץ (יחיד או חברה) יהא פטור ממס או חייב במס בשיעור של 4% או 20%/15%, בכפוף להוראות האמנה למניעת כפל מס הרלוונטית, במידה וקיימת.

להרחבה בעניין זה ראה התייחסותנו בפרק 18 למדריך המס.

13.1.8 משיכת כספים על ידי בעל שליטה בחברה שתסווג כדיבידנד

בהקשר זה ראה פרק 4 בנושא הכנסת עבודה בשווה כסף.

13.1.9 טבלת סיכום - שיעורי המס החלים על הכנסות מדיבידנד לשנת 2018/2017
 להלן טבלה המציגה את שיעורי המס על הכנסות מדיבידנד:

לשנת 2018/2017	מקור חלוקת הדיבידנד	זהות המקבל
25% או 30% - אם הינו "בעל מניות מהותי" ¹	דיבידנד מחברה ישראלית או מחברה זרה	יחיד תושב ישראל
20%/15%/0% ^{1,2,3}	מפעל מאושר/מוטב/מועדף ²	
אין חיוב ¹	חברה משפחתית ⁴	
פטור, בכפוף לכך שההכנסות מהן חולק הופקו או נצמחו בישראל ושנתקבלו מחברה החייבת במס חברות	דיבידנד מחברה תושבת ישראל	חברה תושבת ישראל
מס חברות + זיכוי ישיר או מס חברות + זיכוי עקיף + זיכוי ישיר ^{5,6}	דיבידנד מחברה זרה	
0% / 15% / 20% ^{2,3}	מפעל מאושר/מוטב/מועדף ²	
פטור על פי סעיף 9(2) לפקודה או 24%		מוסד ציבורי וקופת גמל
24% או 30% - אם הינו "בעל מניות מהותי" ^{1,5}	דיבידנד מחברה תושבת ישראל	תושב חוץ
20%/15%/4%/0% ^{1,2,3}	מפעל מאושר/מוטב/מועדף ²	
25% או 30% - אם "בעל מניות מהותי" ¹	דיבידנד מחברה תושבת ישראל או מחברה זרה	חברה משפחתית
20%/15%/0% ^{1,2,3}	מפעל מאושר/מוטב/מועדף ²	

13.1.10 מועד יצירת אירוע המס בעת חלוקת דיבידנד

עמ"ה 09-09-22951 שור ואחרים נ' פקיד שומה חיפה העלה לדיון מול בית המשפט את סוגיית מועד יצירת אירוע המס עת ביצוע חלוקת דיבידנד. במקרה הנידון דובר על חברה העוסקת בפיתוח וייצור תוכנות ומתן שירותי תחזוקה ושירותים נלווים לתוכנות (להלן: "החברה"). מניות החברה אשר הוחזקו על ידי יחידים (להלן גם: "המערערים") הועברו להחזקתן של חברות החזקה בבעלותם של אותם יחידים (להלן: "חברות החזקה"), במקביל בוצעה הכרזה על חלוקת דיבידנד ובסמוך לכך הוגשה בקשה לרשום את חברות החזקה כאמור כחברות משפחתיות. חלוקת הדיבידנד דה פקטו על ידי החברה בוצעה במהלך מספר שנים לאחר סיווגן של חברות החזקה כחברות משפחתיות לצרכי מס. כפועל יוצא משרשרת האירועים, טענו המערערים כיאירוע המס של חלוקת הדיבידנד לחברות החזקה הינו במועד ההכרזה, קרי, במועד בו טרם היוו חברות החזקה חברות משפחתיות לצרכי מס ומשכך ומכוח הוראות סעיף 126(ב) לפקודה הדיבידנד המוכרז הינו פטור ממס בידי חברות החזקה וממילא לא קיימת בגינו חובת ניכוי מס במקור. עוד לדידם של המערערים ביצוע חלוקה של הדיבידנד בפועל לידי היחידים מאת חברות החזקה אף הוא אינו מהווה אירוע מס שכן בעת הכרזת הדיבידנד של חברות החזקה היו מסווגות אלו לצרכי מס כחברות משפחתיות כאמור בסעיף 64א לפקודה. בהקשר זה הסכים בית המשפט המחוזי בחיפה מפי כבוד השופט רון סוקול עם עמדתה של רשות המסים בנושא בקובעו כי העיקרון היסודי בקביעת מועד אירוע המס הינו עקרון המימוש ואשר על כן מועד חלוקת הדיבידנד בפועל יהווה מועד אירוע המס, וזאת חלף מועד ההכרזה על הדיבידנד.

¹ יחיד אשר הכנסתו החייבת בשנת המס 2017 תעלה על 640 אלפי ש"ח יהא חייב במס נוסף בשיעור של 3% על חלק הכנסתו החייבת העולה על כ-640 אלפי ש"ח (יובהר כי סכום כאמור מתעדכן מדי שנה)

² בהתאם למסלול הנבחר במסגרת החוק לעידוד השקעות הון התשי"ט-1959 וכתלות במקור הרווחים מהם מחולק הדיבידנד. להרחבה בהקשר זה ראה פירוט בפרק 18 למדריך המס.

³ בגין דיבידנדים המחולקים ממפעלים כפי שמפורטים לעיל שהחוק לעידוד השקעות הון חל עליהם.

⁴ ההכנסות שחולקו מקורן בתקופה בה החברה חויבה במס כ"חברה משפחתית".

⁵ בכפוף להוראות אמנה למניעת כפל מס ככל שזו קיימת.

⁶ כל עוד החזקה באמצעי השליטה של החברה הזרה הינה בשיעור של 25% ומעלה.

13.1.11 חלוקת דיבידנד מתוך רווחי שערות

היעדר קיומה של הגדרת "דיבידנד" בפקודת מס הכנסה כמצוין לעיל, הציפה את שאלת מיסויים של רווחי שערות הנרשמים בספרי חברה בהתאם לתקנים חשבונאיים מקובלים והמחולקים על ידה. ע"א 8500/10 **אביעד פרל נגד פקיד שומה 1 ירושלים** בחן בין היתר את דין מיסויים של רווחי שיערות המחולקים מאת חברה לידי בעלי מניותיה. בית המשפט העליון, מפי כבוד השופט סי גיבראן, קבע כי לצרכי מס יש לראות את הרווח אשר חולק לידי בעלי המניות של החברה המחלקת (אשר במקרה הנידון היוותה חברת בית כהגדרתה בסעיף 64 לפקודה) כהכנסה אשר חייבת במס בידי בעלי המניות. לעניין אופן סיווגה של אותו הרווח קובע כבוד השופט כי סכום אשר שולם לידי בעל מניות במזומן מאת החברה כפוף למס כתלות באופיו. אם מדובר בסכום שחולק מתוך רווח של החברה אף אם מכל טעם שהוא לא מוסה סכום זה במס חברות (ואף אם חולק שלא כדין) יש למסותו כדיבידנד. מאידך אם מקור הסכום שחולק הינו מהונה העצמי של החברה הרי שמיסוי יהא כרווח הון בדומה לביצועה של רכישה חוזרת של מניות. בהקשר זה קובע כבוד השופט כי בכל מקרה של חלוקת כספים מהחברה לבעלי מניותיה נטל ההוכחה לעניין סיווגם של הרווחים המחולקים יהא על הנישום.

תיקון 197 לפקודת מס הכנסה הכניס למסגרת דיני המס סעיף אשר העקרונות העומדים בבסיסו סותרים את אחד מעמודי התווך המהווים את יסודות בסיס המס והוא עקרון המימוש. בהתאם להוראות סעיף 1א100 לפקודה שתחולתו הינה מיום 1 באוגוסט 2013, עת חלוקת דיבידנדים מרווחים שמקורם ב"רווחי שערות" יראו את הנכס שבגיניו נרשמו רווחי השערות בדוחות הכספיים, כאילו נמכר ונרכש מחדש על ידי החברה המחלקת (להלן: "**מכירה ורכישה רעיונית**") ומחירו המקורי החדש יהיה התמורה שנקבעה בגין המכירה הרעיונית.

"**רווחי שערות**" מוגדרים כעודפים שלא נתחייבו במס חברות מהסוג שקבע שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, בסכום העולה על 1 מיליון ש"ח המחושב באופן מצטבר ממועד רכישתו של הנכס.

יובהר כי עד למועד כתיבת שורות אלו טרם פורסמו התקנות לעניין הגדרת "רווחי שיערות" ומשכך אין עדיין תחולה להוראות הסעיף.

"**עודפים**" מוגדרים כסכומים הכלולים בהון העצמי של החברה שאינם הון מניות או פרמיה כהגדרתה בחוק החברות, והכול לפי הדוחות הכספיים המבוקרים או הסקורים שערכה החברה בהתאם לעקרונות החשבונאיים המקובלים.

על מכירה רעיונית ורכישה רעיונית כאמור לעיל יחולו הוראות פרק ה' לפקודה או חוק מיסוי מקרקעין בשינויים כדלקמן:

א. התמורה בשל המכירה הרעיונית תקבע בגובה סכום החלוקה המגולמת בתוספת המחיר המקורי של הנכס הנמכר (להלן: "**התמורה**").

ב. "**סכום החלוקה המגולמת**" - הינו אחד מן הבאים:

- סכום החלוקה מרווחי השערות כשהוא מחולק באחד פחות שיעור מס החברות;
- סכום החלוקה בתוספת סכום המס שהיה על החברה לשלם כדי שיוותר לה רווח הון השווה לסכום חלוקת רווחי השערות, אם הוכח לפקיד השומה כי המס בשל המכירה הרעיונית שונה מהאמור לעיל.

ג. בעת מכירת הנכס בפועל לאחר המכירה והרכישה הרעיונית, יראו את יום החלוקה כיום רכישה חדש של הנכס ומחירו המקורי יהיה התמורה כאמור לעיל.

ד. ביצעה החברה חלוקה מרווחי שערות כאמור יראו לעניין מס שבח את הזכות במקרקעין או הזכות באיגוד מקרקעין שבשלה נרשמו בדוחות הכספיים של החברה המחלקת רווחי השערות כאילו נמכרה ביום החלוקה ונרכשה מחדש ביום האמור ויחולו לעניין זה הוראות אלו בשינויים המחוייבים.

ה. לצורך חישוב פחת בשל הנכס לאחר הרכישה הרעיונית, יופחת מהמחיר המקורי סכום השווה לסכום האינפלציוני כאמור בסעיף 88 לפקודה שחושב לצורך המכירה הרעיונית (להלן: "**המחיר המקורי המעודכן**").

ו. בחישוב סכום אינפלציוני כהגדרתו בסעיף 88 לפקודה, במכירה בפועל של הנכס או במכירה רעיונית נוספת לאחר הרכישה הרעיונית, ייקבע המחיר המקורי בהתאם למחיר המקורי המעודכן, ויתרת המחיר המקורי המתואם תחושב בהתאם למחיר המקורי המעודכן.

ז. במכירה נוספת יתווסף ליתרת המחיר המקורי המתואם של הנכס סכום הפסד ריאלי מהמכירה הרעיונית.

ח. בחישוב הפסד הון במכירה נוספת יופחת מהפסד ההון סכום אינפלציוני שחושב לצורך המכירה הרעיונית, אך לא יותר מסכום הפסד ההון במכירה הנוספת אלמלא הוראות סעיף זה.

עוד נקבעו הוראות מיוחדות ביחס למכירה נוספת המבוצעת על ידי חברת בית, אגודה שיתופית חקלאית וכן איגוד המתפרק מכוח הוראות סעיף 71 לחוק מיסוי מקרקעין.

13.1.12 רכישה עצמית של מניות

פס"ד דן ברנובסקי נגד פקיד שומה גוש דן (עמ"ה 21268-06-11)

פסק דין מפי כבוד השופט מגן אלטוביה דן בשאלה האם יש לסווג רכישה עצמית של מניות מבעל מניות אחד כחלוקת דיבידנד לבעלי המניות האחרים.

מר דן ברנובסקי, תושב ישראל (להלן: "המערער") החזיק יחד עם אחותו (להלן: "יהודית") במניות חברת החזקות "נכסי ברנובסקי בע"מ" (להלן: "החברה") בשיעורי החזקה 75% ו-25%, בהתאמה, לאחר שקיבל בירושה מהוריו 50% משיעור החזקה בחברה.

לאור סיכסוך משפחתי בין המערער לאחותו נקבע במסגרת הסכם פשרה כי המערער יחזיק ב-62.5% ממניות החברה ויהודית תחזיק ב-37.5% ממניות החברה. כמו כן, הוסכם כי החברה תרכוש את מניותיה של יהודית בתמורה לסך של 37.5 מיליון ש"ח (להלן: "הרכישה העצמית").

פקיד השומה טען כי משמעות עסקת רכישת המניות בה נפרדת האחות מהחזקותיה בחברה והעברת מלוא הבעלות בחברה לידי המערער, בדרך של מימון העסקה באמצעות העודפים של החברה, כרוכה על פי מהותה הכלכלית בחלוקת דיבידנד ליד בעלי מניותיה. יש להקביל את הרכישה העצמית לשתני עסקאות חלופיות, המציגות את שינוי החזקות בדרך של עסקה דו שלבית (המתרחשת בו זמנית), הכרוכות בחלוקת דיבידנד לבעלי המניות. העסקה מורכבת מחלוקת דיבידנד לשני בעלי המניות עובר לרכישה. בכפפי הדיבידנד שקיבל, השתמש המערער למימון רכישת המניות של אחותו.

כבוד השופט מגן אלטוביה בחן את עובדות המקרה ולשיטתו, במקרה דן הסכם ההסדר שנקבע בהסדר הפשרה אינו נוגע לפעילות החברה או לעסקיה אלא לחלוקת נכסי משפחת ברנובסקי, והעברת התמורה בסך של 37,500,000 ש"ח לאחות לכאורה לרכישת המניות, נעשתה במישור בעלי המניות ולא בזיקה לפעילותה של החברה. לחברה לא היה צורך ברכישה העצמית של המניות ועל כן יש לראות ברכישה כזו כחלוקת דיבידנד לכל בעלי המניות בחברה. לאור האמור, יש לסווג את רכישת המניות בהתאם לגישת פקיד השומה, בשלב הראשון כחלוקת דיבידנד בסך של 37,500,00 ש"ח למערער ולאחות לפי שיעור החזקותיהם ובשלב השני רכישת המניות על ידי המערער בתמורה שקיבל בהתאם לחלקו בדיבידנד. לתוצאה דומה ניתן להגיע גם על פי הטענה החלופית של פקיד השומה, לפיה רכישת המניות על ידי החברה הינה עסקה מלאכותית, ובמקומה נכון לקבוע שהחברה חילקה דיבידנד למערער ולאחות לפי שיעור החזקותיהם בחברה כאשר בשלב השני רכש המערער את המניות בתמורה לחלקו בדיבידנד שחילקה החברה.

פס"ד בר ניר תמר נגד פקיד שומה גוש דן (ע"מ-1100-06)

הגברת תמר בר ניר (להלן: "המערערת") החזיקה מהון המניות המונפק של חברת א.בר-ניר שירותי מינהל בע"מ אשר עוסקת במתן שירותי מינהל וחשבונאות לרשויות מקומיות (להלן: "החברה"), יחד עם אורי בר ניר (להלן: "אורי"), מידד נחום (להלן: "נחום") וצדוק הלוי (להלן: "צדוק"), בשיעור 33%, 33%, 30% ו-4%, בהתאמה.

לאור מכירת כל זכויותיו של אורי בחברה לבעלי המניות הנותרים, נקבע במסגרת הסכם (להלן: "הסכם הרכישה") בין המערערת, נחום וצדוק לבין החברה כי בעלי המניות הנותרים ירכשו את המניות שהחזיק אורי בהתאם לחלקם בחברה קודם לפרישת אורי ולאחר מכן החברה תקנה את המניות שרכשו בעלי המניות הנותרים מאורי (להלן: "הרכישה העצמית") ומניות אלו יהפכו למניות רדומות ומשכך יוצרו שיעורי החזקה חדשים בחברה בין הצדדים.

המערערת דיווחה על רכישת מניות מאורי ומכירתן לחברה כרווח הון בה התמורה שווה ליתרת המחיר המקורי המתואם, כך שלמעשה לא נוצר למערערת רווח הון מהמכירה. המשיב דחה את הצהרת המערערת וקבע כי התמורה הכוללת ששילמה החברה על פי הסכם הרכישה מהווה דיבידנד שחולק לבעלי המניות הנותרים לצורך רכישת מניות אורי.

טענת המשיב היתה כי הרכישה העצמית של מניות אורי נעשתה על פי החלק היחסי של כל אחד מבעלי המניות הנותרים, כאשר חלקו היחסי של כל אחד מבעלי המניות בחברה לא השתנה ומנגד החברה לא קיבלה כל תמורה ולפיכך יש לראות ברכישה העצמית כעסקה מלאכותית שכל תכליתה הינה הימנעות ממס והפחתת מס לא נאותה ובהתאם יש למסות עסקה זו כדיבידנד בידי בעלי המניות הנותרים החייב במס מכוח הוראות סעיף 42(4) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א - 1961 (להלן: "הפקודה") או כהכנסה חייבת במס מכוח הוראות סעיפים 1(2) או 10(2) לפקודה.

מנגד, טענת המערערת הייתה כי עסקת הרכישה העצמית נבעה מטעמים מסחריים גרידא ולא הייתה כוונה להימנעות או הפחתת מס, שכן תוצאות הרכישה העצמית הינן נובעות מרציפות בין רכישת המניות על ידי בעלי המניות הנותרים לבין רכישת המניות על ידי החברה, בעלי המניות הנותרים לא יקבלו או ייהנו מתזרימים כלשהם כתוצאה מההחזקה במניות אורי אלא רק יחזיקו במניותיו באופן זמני כשלב ביניים עד לרכישתן על ידי החברה, וכן חרף הטענה כי חלקם של בעלי

המניות הנותרים בחברה עלה, זכויותיהם לא השתנו שכן ערכה של החברה ירד בהתאם לרכישת מניותיו של אורי.

בית המשפט מפי כבוד השופט מגן אלטוביה בחן את עובדות המקרה ולשיטתו, בדומה לפס"ד עמ"ה 21268-06-11 דן ברנקובסקי נגד פקיד שומה גוש דן בו קבע השופט מגן אלטוביה, לחברה לא היה צורך ברכישה העצמית של המניות לאחר מכירת המניות מבעל מניות אחד לבעלי המניות הנותרים ועל כן יש לראות ברכישת המניות על ידי החברה כעסקה מלאכותית, כך גם במקרה דנן עסקינן בעסקה מלאכותית מהטעם כי על פי המהות הכלכלית שגלומה ברכישה העצמית, החברה היא המממנת היחידה של רכישת מניות אורי ולפיכך יש לסווג את הרכישה העצמית בהתאם לגישת המשיב, כחלוקת דיבידנד על ידי החברה למערערת ולבעלי המניות הנותרים לפי שיעור החזקותיהם בחברה.

13.2 הכנסות ריבית ודמי ניכיון בשוק ההון

13.2.1 יחידים תושבי ישראל

החל מיום 1 בינואר 2012, הכנסות ריבית ודמי ניכיון מנכס הצמוד במלואו למדד, בידי יחיד, מתחייבות במס בשיעור שלא יעלה על 25%. יצויין כי עד ליום 31 בדצמבר 2011, שיעור המס שחל על הכנסות מריבית ודמי ניכיון מנכס הצמוד במלואו למדד היה 20%.

לאור העלאת שיעורי המס כאמור החל מיום 1 בינואר 2012, נקבעו הוראות מעבר הקובעות בין היתר כדלקמן:

- א. שיעור מס של 25% יחול על ריבית ודמי ניכיון שנצמחו החל מיום 1 בינואר 2012;
- ב. על תוכניות חיסכון ופיקדונות שאושרו ונפתחו לפני יום פרסומו של תיקון 187 לפקודה (6 בדצמבר 2011- פ.ק) יחולו הוראות כאמור בסעיף (א) לעיל על ריבית שהופקה או שנצמחה לאחר המועד שבו היה ניתן למשוך סכומים מהתכנית או מהפיקדון, בלי שהמשיכה תהיה כרוכה בהרעת תנאי החיסכון, כפי שהוגדרו בתנאי התכנית או הפיקדון;
- ג. סכום הריבית אשר תחויב במס בשיעור של 25% כאמור תחושב על ידי הכפלת סכום הריבית ששולם, ביחס שבין התקופה שמיום 1 בינואר 2012 עד תום התקופה בשלה נצברה הריבית, לבין התקופה שמן היום שבו החלה צבירת הריבית המשולמת עד יום סיום התקופה שבשלה נצברה.

לעניין שיעורי המס שחלו לפני ה-1 בינואר 2006, וכן הוראות המעבר ביחס לתוכניות חיסכון ופיקדונות שנפתחו לפני ה-1 בינואר 2006, ראה התייחסותנו בפרק 13 למדריך המס לשנת 2009.

בהקשר זה "מדד" הינו מדד המחירים לצרכן, וביחס לנכס שערכו צמוד למטבע חוץ או שהוא נקוב במטבע חוץ - שער המטבע.

על הכנסות ריבית מנכס שאינו צמוד למדד, או שהוא צמוד בחלקו לשיעור עליית המדד, כולו או חלקו, או שאינו צמוד למדד עד לפדיון או עד להחזר, יחול מס בשיעור של 15%. עם זאת, יחיד יהיה חייב במס על הכנסה מריבית (הן באם הנכס צמוד למדד ובין אם לאו), בהתאם לשיעור המס השולי החל לגבי הכנסתו אם התקיים אחד מאלה:

- א. הריבית היא הכנסה לפי סעיף 12(1) לפקודה או שהיא רשומה בספרי חשבונותיו או שהיא חייבת ברישום כאמור.
 - ב. נתבעו הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין הנכס שבשלו משולמת הריבית.
 - ג. היחיד הוא עובד בחבר-בני-האדם ששילם את הריבית, או שהוא נותן לו שירותים או מוכר לו מוצרים, או שיש לו יחסים מיוחדים אחרים עמו, אלא אם כן הוכח להנחת דעתו של פקיד השומה ששיעור הריבית נקבע בתום לב ובלי שהושפע מקיומם של יחסים כאמור בין היחיד לבין חבר-בני-האדם.
 - ד. הריבית שולמה מקרן השתלמות לפני שחלפו התקופות האמורות בסעיף 9(א16) או (ב16) לפקודה, או ששולמה מקופת גמל לתגמולים וחלו עליה הוראות סעיף 3(ד) לפקודה.
 - ה. היחיד הוא "בעל מניות מהותי" בחבר-בני-האדם ששילם את הריבית במועד קבלתה.
 - ו. מתקיים תנאי אחר שקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת.
- כמו כן, יצויין כי חלק מהכנסתו הכוללת של היחיד ככל שעלתה על סך של 640 אלפי ש"ח בשנת 2017 יחול מס ייסף על ההכנסות הריבית בשיעור נוסף של 3%. להרחבה בעניין זה ראה פרק 2 למדריך המס.

13.2.2 חברות תושבות ישראל

(1)

הכנסות מריבית שהופקו או נצמחו בארץ או בחו"ל מתחייבות במס בידי חברות תושבות ישראל בהתאם לשיעורי מס החברות החל כקבוע בסעיף 126 לפקודה.

(2) טבלה מרכזת

להלן טבלה המרכזת את שיעורי המס על הכנסות מריבית:

מקבל הריבית			חברה תושבת ישראל
יחיד תושב ישראל			
מס חברות על פי שיעורי המס בשנה הרלוונטית	שיעור שלא יעלה על 20% ^{10,9,8,7}	ריבית מיום 1.1.2006 ועד 31.12.2011	ריבית ריאלית באפיקי השקעה צמודי מדד או מט"ח בתאגידים בנקאיים ובניירות ערך נסחרים
	שיעור שלא יעלה על 1125%	ריבית מיום 1.1.2012 ואילך	
מס חברות על פי שיעורי המס בשנה הרלוונטית	15% ^{8,9,10}		ריבית ריאלית באפיקי השקעה שאינם צמודים למדד בתאגידים בנקאיים ובניירות ערך נסחרים
מס חברות על פי שיעורי המס בשנה הרלוונטית	15% (לא צמודים) שיעור שלא יעלה על 20% (צמודים) ^{8,9,10,12}	ריבית מיום 1.1.2006 ועד 31.12.2011	ריבית מאפיקי השקעה חוץ בנקאיים או שאינם נסחרים בבורסה או בשוק מוסדר צמודים למדד או לא צמודים
	15% (לא צמודים) שיעור שלא יעלה על 25% (צמודים) ^{9,10}	ריבית מיום 1.1.2012 ואילך	
מס חברות על פי שיעור המס בשנה הרלוונטית	שיעור שלא יעלה על 20% ^{9,10}	ריבית מיום 1.1.2006 ועד 31.12.2011	ריבית בגין השקעה בני"ע זר
	שיעור שלא יעלה על 25%	ריבית מיום 1.1.2012 ואילך	

⁷ לגבי ריבית שנצמחה או שנצברה, שמקורה באג"ח, בפיקדונות ובתוכניות חסכון שנפתחו לפני ה-8 במאי 2000 מיום פתיחתן ועד ל"תחנת היציאה הראשונה", יחולו הוראות הדין טרם הרפורמה. "תחנת היציאה הראשונה" - המועד שבו ניתן היה למשוך כספים מתוכנית החיסכון או הפיקדון (גם אם לא נמשך בפועל באותו מועד) לאחר ה-1 בינואר 2003, מבלי שהמשיכה תהא כרוכה בהרעת תנאי החיסכון, כפי שהוגדר בתנאי תוכנית החיסכון או הפיקדון.

⁸ הוראות תיקון 147 יחולו רק על ריבית ודמי ניכיון שנצמחו מיום 1 בינואר 2006. יחול שיעור מס של 20% לגבי תשלומים ששולמו לקופת גמל החל מיום 1 בינואר 2006, וכן על ריבית מתוכניות חיסכון ופיקדונות שאושרו ונפתחו לפני פרסום החוק, שהופקה או נצמחה לאחר המועד שבו ניתן היה למשוך סכומים מהתכנית או מהפיקדון, בלי שהמשיכה תהיה כרוכה בהרעת תנאי החיסכון. מכך עולה כי לגבי תוכניות חיסכון שנפתחו לפני ה-1 בינואר 2006, תחויב הריבית במס בשיעור של 15% בלבד עד מועד זה.

⁹ חישוב סכום הריבית שנצברה מיום ה-1 בינואר 2006, יבוצע באופן ליניארי על פי היחס שבין התקופה שמיום ה-1 בינואר 2006 עד לתום התקופה שבשלה נצברה הריבית, לבין התקופה שמהיום בו החלה צבירת הריבית עד יום סיום תקופת צבירת הריבית.

¹⁰ יחיד יהיה חייב במס על הכנסה מריבית בשיעור הקבוע בסעיף 121 לפקודה (המס השולי) בהתקיים אחד מהמקרים המנויים בסעיף 13.2.1 לעיל.

¹ ראה הוראות מעבר.

13.2.3 מיסוי עסקאות גידור - החלטת מיסוי 5589/15

במסגרת החלטת מיסוי שפורסמה ביום 29 בדצמבר 2015, נקבע כי ההכרה וסיווג ההכנסות וההוצאות מעסקאות הגידור תהא זהה להכרה בהכנסות וההוצאות מהנכסים המגודרים, בין היתר, גם לגבי גידור סיכון מדד המחירים לצרכן וסיכון ריבית משתנה של אגרות חוב שהונפקו והלוואות שנלקחו. ההכנסות וההוצאות בגין עסקאות הגידור ידווחו לצורכי מס לפי בסיס הדיווח של הנכסים המגודרים (בסיס מצטבר) ויסווגו כהכנסות או הוצאות מימון.

כמו כן, יצויין כי במסגרת החלטת המיסוי נקבעו מגבלות ותנאים נוספים.

13.3 חיוב הכנסות ריבית בדמי ביטוח לאומי

לעניין השינויים שחלו בחוק הביטוח הלאומי בכל הקשור למיסוי הכנסות פאסיביות, ראה התייחסותנו בפרק 24 למדריך המס.

13.4 מיסוי הכנסות ריבית בידי חברה משפחתית/ חברת בית/ חברה שקופה

בוועדת פסיקה מיום 19 באפריל 2004, נקבע שחברה משפחתית, חברת בית וחברה שקופה, כמו כל חברה, מחוייבות לנהל ספרים ולהכין דוחות חשבונאים מכוח חוק החברות, ולכאורה חובה זו שוללת, במקרים מסויימים, שיעורי מס מופחתים מקום בו קיים תנאי "אי רישום בפנקסי חשבונות".

נציבות מס הכנסה תפרש את התנאי האמור באופן כזה שהוא יחול רק מקום בו לחברה יש עסק, שאז חובת ניהול הספרים נובעת גם מסעיף 130 לפקודה, גם אם הפקדונות וקרנות הנאמנות מנותקים מן העסק.

לפיכך הזכאות לשיעור מס מופחת תחול במצבים הבאים באופן הבא:

1. חברה משפחתית/ חברת בית/ חברה שקופה שאין לה עסק - היחיד בעל המניות יהיה זכאי לשיעור מס מופחת בשל הריבית מהפיקדון הבנקאי וההכנסות מקרן הנאמנות.
 2. חברה משפחתית/ חברת בית / חברה שקופה שיש לה עסק - היחיד בעל המניות לא יהיה זכאי לשיעור מס מופחת בשל הריבית מהפיקדון הבנקאי וההכנסות מקרן הנאמנות.
- הנציבות תבחן האם ישנם מקרים נוספים בחקיקת המס שיש להחלטה זו השלכה.

13.5 פטור על הפרשי הצמדה והפרשי שער

סעיף 139(1) לפקודה, עד לרפורמה במס, דן בפטור על הפרשי הצמדה על מילוות מועדפים. בשנת 2003 תוקן הסעיף במסגרת הרפורמה, ונקבע כי יחול פטור על הפרשי הצמדה בידי יחיד על פיקדון בנקאי או על תוכנית חיסכון, שאינם הכנסה מעסק (סעיף 12(1) לפקודה), למעט הפרשי הצמדה חלקיים.

תקנות מס הכנסה (קביעת הפרשי הצמדה חלקיים), התשס"ג-2003, מגדירים כי הפרשי הצמדה חלקיים הינם כל אחד מאלה:

1. הפרשי הצמדה המחושבים על חלק מסכום או חלק מחוב;
2. הפרשי הצמדה המחושבים לפי חלק משיעור עליית המדד;
3. אותו חלק מהפרשי הצמדה העולה על שיעור עליית המדד;
4. הפרשי הצמדה המחושבים על חלק מתקופה שבה נצבר חוב או על חלק מהתקופה מאז שנוצרה התביעה.

הפטור ממס בגין הפרשי הצמדה משמעותו, חיוב במס של הריבית הריאלית בלבד. לאור הגדרת הפרשי הצמדה, לא יחול הפטור ממס לגבי הפרשי הצמדה שאינם צמודים למדד המחירים לצרכן או לשער המטבע.

בתיקון 147 לפקודה תוקן הסעיף פעם נוספת, כך שבעקבות התיקון והחל מיום 1 בינואר 2006, הפטור חל על הכנסות מהפרשי הצמדה שקיבל יחיד בגין נכס (לאו דווקא בגין פיקדון בנקאי או תוכנית חיסכון) ובלבד שאינם הכנסה מעסק (סעיף 12(1) לפקודה) ואינם רשומים או חייבים ברישום בפנקסי חשבונותיו של היחיד, היחיד לא תבע ניכוי הוצאות ריבית או הפרשי הצמדה בשל הנכס וכן כי הפרשי הצמדה אינם הפרשי הצמדה חלקיים. הוראות הסעיף לא יחולו על נכס שהוא חשבון בקופת גמל.

13.6 הקלות במס לתושבים חדשים, תושבים חוזרים ותיקים ותושבים חוזרים

13.6.1 כללי

תיקונים 132 ו-134 לפקודת מס הכנסה החליפו את שיטת המיסוי הטריטוריאלית אשר היתה נהוגה בישראל וקבעו תחתייה שיטת מיסוי פרסונלית. שינוי זה הכניס לרשת המס הכנסות שהיו עד כה מחוץ לבסיס המס בישראל. הדבר משמעותי במיוחד בכל הנוגע להכנסות פסיביות שמקורן מחוץ לישראל, אשר ערב התיקון חויבו במס רק אם התקבלו בישראל לראשונה.

במסגרת הפקודה נקבעו הקלות המתייחסות להכנסות שהופקו או נצמחו מחוץ לישראל או שמקורן בנכסים מחוץ לישראל בידי מי שהיו לתושבי ישראל לראשונה (להלן: "תושב חדש"), תושבים חוזרים ותיקים ותושבים חוזרים.

להלן סקירת ההקלות המתייחסות לתושבים חדשים, תושבים חוזרים ותיקים ותושבים חוזרים, בעקבות תיקונים 132, 134, 147, 168 ותיקון 171 לפקודה בנושאי דיבידנד וריבית בשוק ההון.

13.6.2 הקלות בגין הכנסות פאסיביות - ריבית ודיבידנד

עד לתיקון 168 לפקודה, שנכנס לתוקף החל מיום 1.1.2007, הוענק פטור ממס על הכנסות מריבית, דיבידנד (וכן על קיצבה, תמלוגים ודמי שכירות), שאינן הכנסות מעסק, ואשר מקורן בנכסים מחוץ לישראל אשר היו ליחיד לפני שהיה לתושב ישראל ושנותרו בידיו לאחר שהיה לתושב ישראל לתקופה של חמש שנים מהמועד בו היה לתושב ישראל לראשונה.

הוראות סעיף זה חלו גם על הכנסות של יחיד שהיה "תושב חוזר", מנכסים מחוץ לישראל אשר רכש בתקופת שהותו מחוץ לישראל לאחר שחדל להיות תושב ישראל.

לעניין זה "תושב חוזר" - יחיד ששב והיה לתושב ישראל לאחר ששהה דרך קבע מחוץ לישראל במשך שלוש שנים רצופות לפחות לאחר שחדל להיות תושב ישראל. ההגדרה הנ"ל תקפה לגבי יחיד שחדל להיות תושב ישראל לפני 1 בינואר 2010. יחיד אשר חדל להיות תושב ישראל מהמועד האמור ואילך ייחשב ל"תושב חוזר" במידה וישב לישראל ויהיה לתושב ישראל לאחר שהיה תושב חוץ במשך שש שנים רצופות לפחות.

בהתאם לחוזר מ"ה 17/2002, הספירה היא של שנים קלנדריות ולא של שנות מס.

פטור שיש לתת לחלק משנת מס יחושב באופן יחסי על פי חלק השנה בה היה זכאי התושב החדש לפטור, אלא אם ניתן לזהות בוודאות את מועד הפקת ההכנסה.

ביום 16 בספטמבר 2008 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 168 והוראת שעה), התשס"ח-2008 (להלן: "תיקון 168") אשר כלל רפורמה רחבה, המעניקה הטבות והקלות במס לתושבים חדשים, לתושבים חוזרים ותיקים ולתושבים חוזרים, ואשר תחולתו נקבעה לגבי חלק מן הסעיפים בו רטרואקטיבית מיום 1.1.2007.

תיקון 168 מרחיב, מפשט ומפרט שורת הקלות ממס ומדיווח, שיחולו על תושבים חדשים, תושבים חוזרים ותיקים ותושבים חוזרים ביחס להכנסותיהם שמופקות מחוץ לישראל כמפורט להלן:

פטור ממס לתקופה של 10 שנים בגין הכנסות מריבית ומדיבידנד - יחיד שהיה תושב ישראל לראשונה ו"תושב חוזר ותיק" (ראה הגדרה להלן) יהיו פטורים ממס במשך 10 שנים מהמועד שהיו לתושבי ישראל על הכנסותיהם מריבית ומדיבידנד (לרבות על הכנסות מעסק, מקיצבה, מתמלוגים, ומדמי שכירות) שהופקו או שנצמחו מחוץ לישראל או שמקורן בנכסים מחוץ לישראל.

ביחס ל"תושב חוזר" תקופת ההטבות הינה למשך 5 שנים בלבד והינה בין היתר בגין ריבית ודיבידנד שמקורן בנכסים מחוץ לישראל שרכש התושב החוזר בתקופת שהותו מחוץ לישראל לאחר שחדל להיות תושב ישראל וכן הכנסות כאמור שמקורן בנכסים מחוץ לישראל שהם "ניירות ערך מוטבים" (ראה הגדרה להלן).

"תושב חוזר ותיק" - יחיד ששב והיה לתושב ישראל לאחר שהיה תושב חוץ במשך 10 שנים רצופות לפחות".

"ניירות ערך מוטבים" - ניירות ערך הנסחרים בבורסה שרכש התושב החוזר בתקופת שהותו מחוץ לישראל לאחר שחדל להיות תושב ישראל, המנוהלים מחשבון במוסד בנקאי, וכן ניירות ערך הנסחרים בבורסה, שרכש התושב החוזר מתוך הכנסה שהיא ריבית או דיבידנד שמקורם בניירות ערך מוטבים או הכנסה שהיא רווח הון ממכירת ניירות ערך מוטבים, שהופקדה באותו חשבון. לפירוט הקלות נוספות שנקבעו במסגרת תיקון 168 לפקודה, ראה התייחסותנו בפרק 17 למדריך המס.

עוד יודגש כי במסגרת תיקון 168 נקבעה "תקופת הסתגלות", שהינה תקופה בת שנה אחת מהמועד שבו עלה או שב לישראל יחיד שהיה לתושב ישראל לראשונה או לתושב חוזר ותיק, אשר בה, לבקשתו, לא ייחשב תושב ישראל לצרכי מס הכנסה.

לאחר תקופת הסתגלות זו, יוכל היחיד לקבל החלטה מושכלת לגבי מקום מושבו. משמעות בחירה בשנת ההסתגלות היא כי היחיד ייחשב לצורכי מס בישראל כתושב חוץ במשך שנה, "שנת ההסתגלות", מיום הגעתו לישראל. בהתאם למפורט בחוזר מס הכנסה 1/2011 להלן השלכות אפשריות לבחירתו של היחיד כאמור הנוגעות לדיונינו בפרק זה-

1. במהלך שנת ההסתגלות, החזקתו של היחיד בחבר בני אדם, תיחשב כהחזקתו של תושב חוץ באותו חבר, זאת בין היתר, לעניין הגדרת "חברת משקיעי חוץ" ו"חברה בהשקעת חוץ" כמשמעות אותם מונחים בחוק לעידוד השקעות הון, ולעניין הגדרת "חברת משלח יד זרה" שבסעיף 5(5) לפקודה.

2. יחיד כאמור יהא זכאי במהלך שנת ההסתגלות לפטורים הניתנים לתושב חוץ כגון פטור על רווחי הון לפי סעיף 97(ב3) לפקודה או פטור לתושב חוץ על הכנסות ריבית מפיקדון בנקאי במטבע חוץ כפי שנקבע בתקנות. לעניין זה ראה סעיף 13.7 להלן.

13.6.3 תיקון 171 לפקודה

במסגרת תיקון 171 לפקודה נקבע כי שר האוצר רשאי להאריך את תקופת הפטור בגין הכנסות מריבית ומדיבידנד בידי יחיד שהיה תושב ישראל לראשונה ו"תושב חוזר ותיק", לתקופה שלא תעלה על עשר שנות מס, ובלבד שאותו יחיד ביצע השקעה משמעותית בישראל שיש בה כדי לקדם יעדים לאומיים הנוגעים למשק המדינה, בתוך שנתיים מהמועד שהיה לתושב ישראל לראשונה או לתושב חוזר ותיק, לפי העניין, או בתוך שנתיים מיום כניסתו לתוקף של תקנות בעניין הנ"ל, לפי המאוחר מביניהם.

הארכה כאמור תקבע בהתחשב, בין השאר, בסוג ההשקעה, בהיקפה ובמיקומה הגיאוגרפי והכול בתנאים ובתיאומים נדרשים. יודגש, כי נכון לכתיבת שורות אלו טרם פורסמו תקנות בעניין זה. יובהר כי לאור קיומו של פטור קיים ל-10 שנים, הרי שמשמעות תיקון 171 לפקודה לעניין זה הינה הארכה אפשרית של הפטור כאמור בידי יחידים לתקופה של עד 20 שנים.

13.6.4 פטור לתושב חוזר על הכנסה מריבית על פיקדון במטבע חוץ בישראל

על מנת שלא ייווצר מצב בו יהיה לתושב חוזר תמריץ להשאיר את כספו מחוץ לישראל, בכדי ליהנות מהפטור הקבוע בסעיף 14 לפקודה, הוחלט להעניק פטור גם על ריבית שמקורה בסכומים אותם הפקיד התושב החוזר בפיקדון מטבע חוץ בישראל, בכפוף לתנאים שיפורטו להלן.

צו מס הכנסה (פטור ממס לתושב חוזר על הכנסה מריבית על פיקדון במטבע חוץ), התשס"ד-2003, מעניק פטור ממס לתושב חוזר למשך חמש שנים על הכנסותיו מריבית בגין פיקדון במטבע חוץ בתאגיד בנקאי בהתקיים כל התנאים הבאים:

1. הכספים הופקדו בפיקדון במטבע חוץ בתאגיד בנקאי.
 2. בפיקדון הופקדו רק סכומי כסף שהיו לתושב החוזר מחוץ לישראל, אשר נוצרו בתקופת שהותו מחוץ לישראל לאחר שחדל להיות תושב ישראל ובתנאי שמקורם אינו ממכירת נכסים בישראל, שחל במכירתם סעיף 89(ב) לפקודה.
 3. לא חלפו 5 שנים מיום שהיה לתושב חוזר.
 4. הסכומים הופקדו בפיקדון בתוך 90 ימים מיום העברת הכסף לישראל, לאחר שהיה לתושב חוזר או בעת שהיה תושב חוץ.
 5. ההכנסה מריבית אינה הכנסה מעסק או ממשלח יד בידי התושב החוזר אינה רשומה בפנקסי חשבונותיו ואינה חייבת ברישום כאמור.
 6. הפיקדון לא שימש למתן הלוואה או כבטוחה להלוואה שנתן התאגיד הבנקאי לקרובו של התושב החוזר.
 7. הריבית משולמת בעבור התקופה שבה זכאי התושב החוזר לפטור על פי תקנות אלו.
 8. התושב החוזר הצהיר בפני התאגיד הבנקאי בתוך 14 ימים ממועד הפקדת הסכומים בפיקדון (בטופס 2409), על היותו תושב חוזר ועל זכאותו לפטור.
- הוראות אלו חלות על הכנסה מריבית המשתלמת מיום 1 בינואר 2003 ואילך. לגבי פיקדון של תושב חוזר שחלו עליו הוראות צו מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מריבית על פיקדון חופשי במטבע חוץ), התש"ל-1970, לפני ה-1 בינואר 2003, יחול הפטור ממס עד תום שנת 2007 או עד תום 10 שנים מיום שהיה לתושב חוזר, לפי המוקדם, אם הצהיר בפני פקיד השומה (בטופס 2409) על היותו תושב חוזר עד ליום 27 בינואר 2004.
- על פי חוזר מס הכנסה 2/2005 תושב חוזר אשר לא הצהיר במועדים כאמור בפני התאגיד הבנקאי, מסיבה מוצדקת להנחת דעתו של פקיד השומה, יוכל לתבוע את הפטור ממס במסגרת הדוח השנתי ולצרף את ההצהרה כאמור.

13.6.5 פטור לתושב ישראל לראשונה על הכנסות מריבית על פיקדון במטבע חוץ בישראל

לפי צו מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מריבית על פיקדון במטבע חוץ), התשס"ג-2002 יוענק פטור ליחיד שהיה לתושב ישראל לראשונה על הכנסה מריבית מפיקדון במטבע חוץ. הפטור חל על הפקדות במטבע חוץ בתאגיד בנקאי בישראל בהתקיים כל התנאים הבאים:

1. הכספים הופקדו בפיקדון במטבע חוץ בתאגיד בנקאי, לזמן קבוע שלא יפחת משלושה חודשים.
 2. בפיקדון הופקדו רק סכומי כסף שהיו לתושב החדש מחוץ לישראל לפני שהיה לתושב ישראל.
 3. לא חלפו 20 שנים מיום שהיה לראשונה תושב ישראל.
 4. ההכנסה מריבית אינה הכנסה מעסק או ממשלח יד בידי התושב החדש, אינה רשומה בפנקסי חשבונותיו ואינה חייבת ברישום כאמור.
 5. הפיקדון לא שימש למתן הלוואה או כבטוחה להלוואה שנתן התאגיד הבנקאי לקרובו של התושב החדש או לחבר-בני-אדם שהתושב החדש הוא בעל שליטה בו, אם הם תושבי ישראל.
 6. הסכומים הופקדו בפיקדון בתוך 90 ימים מיום העברת הכסף לישראל.
 7. התושב החדש הצהיר בתוך 14 ימים ממועד פתיחתו לראשונה של הפיקדון (בטופס 2402), על היותו יחיד שהיה לתושב ישראל לראשונה.
- הוראות אלו חלות על הכנסה מריבית המשתלמת מיום 1 בינואר 2003 ואילך.

צו זה ביטל את צו מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מריבית על פיקדון חופשי במטבע חוץ), התש"ל-1970.

13.7 הוראות מיוחדות לגבי תושב חוץ

13.7.1 הכנסות ריבית מפיקדון במטבע חוץ

צו מס הכנסה (פטור ממס על פיקדון של תושב חוץ), התשס"ג-2002, פוטר ממס הכנסות ריבית מפיקדון במטבע חוץ המשתלמת לתושב חוץ החל מיום 1 בינואר 2003 ואילך. יודגש, כי הפטור האמור חל על פיקדון במטבע חוץ שמקורו בכספים שהובאו מחוץ לישראל. הפטור יינתן אם התקיימו התנאים המצטברים הבאים:

1. הפיקדון הינו במטבע חוץ אצל החשב הכללי או בתאגיד בנקאי.
2. הפיקדון אינו רשום בספרי מפעל הקבע של תושב החוץ בישראל ואינו חייב ברישום כאמור, וההכנסה מריבית אינה הכנסה מעסק או ממשלח יד בידיו.
3. לתושב החוץ אין שותפים בפיקדון שאינם תושבי חוץ.
4. תושב החוץ הצהיר (בטופס 2402) על היותו תושב חוץ עד תחילת שנת המס או בתוך 14 יום ממועד פתיחתו לראשונה של הפיקדון, כמאוחר. הוראה זו תחול מיום 1 בינואר 2003 (לגבי פיקדון שנפתח לפני 1 בינואר 2003, יצהיר תושב החוץ עד ליום 1 בינואר 2004).
5. הפיקדון לא שימש למתן הלוואה או כבטוחה להלוואה שנתן התאגיד הבנקאי לקרובו של תושב החוץ או לחבר-בני-אדם שתושב החוץ בעל שליטה בו (כהגדרת "קרוב" ו"בעל שליטה" בסעיף 93(9) לפקודה), אם הם תושבי ישראל.

יש לציין כי סעיף 68 לפקודה אשר הוסף במסגרת הרפורמה, קובע כי חבר-בני-אדם תושב חוץ לא יהא זכאי להטבה במס, הנחה או פטור, בשל היותו תושב חוץ אם תושב ישראל הוא בעל שליטה בו או הנהנה או הזכאי, במישרין או בעקיפין, ל-25% או יותר מההכנסות או מהרווחים של תושב החוץ. "בעל שליטה" הוגדר כבעל מניות המחזיק במישרין או בעקיפין, לבד, יחד עם אחר, או יחד עם תושב ישראל אחר, למעלה מ-25% באחד או יותר מאמצעי השליטה.

13.7.2 הכנסות ריבית בגין אגרות חוב

בתיקון 169 לפקודה, הוסף סעיף 9(15ד) לפקודה הקובע פטור ממס בעבור ריבית, דמי ניכיון, או הפרשי הצמדה המשולמים לתושב חוץ על אגרת חוב הנסחרת בבורסה בישראל, שהנפיק חבר-בני-אדם תושב ישראל, ובלבד שההכנסה אינה במפעל קבע של תושב החוץ בישראל. לעניין זה נקבע כי "תושב חוץ" הוא מי שהוא תושב חוץ ביום קבלת הריבית, דמי הניכיון או הפרשי ההצמדה, לפי העניין, למעט אחד מאלה:

- (1) בעל מניות מהותי, כהגדרתו בסעיף 88 לפקודה, בחבר-בני-האדם המנפיק;
- (2) קרוב, כהגדרתו בפסקה (3) להגדרה "קרוב" שבסעיף 88 לפקודה, של חבר-בני-האדם המנפיק;
- (3) מי שעובד בחבר-בני-האדם המנפיק, נותן לו שירותים, מוכר לו מוצרים, או שיש לו יחסים מיוחדים אחרים עימו, אלא אם כן הוכח להנחת דעתו של פקיד השומה ששיעור הריבית או דמי הניכיון, לפי העניין, נקבע בתום לב ובלי שהושפע מקיומם של יחסים כאמור בין תושב החוץ לבין חבר-בני-האדם המנפיק.

ההוראות כאמור חלות על ריבית, דמי ניכיון והפרשי הצמדה המשולמים החל מ-1 בינואר 2009 ואילך.

13.7.3 הכנסות המשתלמות על מלווה מדינה

תקנות מס הכנסה (פטור ממס לריבית המשתלמת על מלווה מדינה) התשס"ה-2004 קובעות פטור ממס על ריבית דמי ניכיון או הפרשי הצמדה המשולמים לתושב חוץ על מלווה מדינה שאינו במפעל קבע של תושב החוץ בישראל ושאין מהווים בידיו הכנסה לפי סעיף 1(2) לפקודה. לעניין זה נקבע כי "מלווה מדינה" כולל איגרות חוב או מלווה שהוצאו על ידי המדינה או בערבותה מיום 8 במאי 2000 ואילך, הרשומים למסחר בישראל. יובהר כי לתקנות האמורות הוסף תיקון החל מיום 7 בינואר 2011 הקובע כי לצורך קבלת הפטור נדרש כי המועד לפדיון מלווה המדינה עולה על 13 חודשים מלאים מיום הוצאתו.

ביטול הפטור בעקבות התיקון האמור לגבי מלוות "קצרים" (שמועד פדיונם מתחת ל-13 חודשים) ואשר נרכשו ערב יום התחילה של התיקון האמור (7 ביולי 2011-פ.9.ק) יבוצע באופן ליניארי יחסית לתקופת צמיחת הריבית/דמי הניכיון/הפרשי ההצמדה.

13.8 פטורים לבעלי הכנסות נמוכות ולגמלאים

בעל הכנסות נמוכות - יחיד שהכנסתו והכנסתו בן זוגו בשנת המס לא עלתה על 61,920 ש"ח (להלן: "התקרה המוטבת") (בשנת 2017) זכאי לניכוי מיוחד בסך 9,720 ש"ח (בשנת 2016) לשנה כנגד הכנסה מריבית על פיקדונות בנקאיים או תכניות חיסכון. בהקשר זה יודגש כי בהתאם לעמדת רשות המסים בהקשר זה המדובר בפיקדונות בנקאיים או תוכניות חיסכון אשר הופקדו בתאגידים בנקאיים הרשומים בישראל.

אם עלתה ההכנסה על האמור, יהא זכאי היחיד ל"ניכוי מתואם" - ניכוי בגובה הניכוי המותר לאחר שהופחת ממנו הסכום שבו עלתה ההכנסה החייבת על התקרה המוטבת.

גמלאים - תא משפחתי שבו אחד מבני הזוג הגיע לגיל פרישת חובה, כמשמעותו בחוק גיל פרישה, התשס"ד-2004 (להלן: "גיל פרישת חובה") וביום 1 בינואר 2003 מלאו לאחד מהם 55 שנים זכאי לניכוי בסך של 13,320 ש"ח בשנת 2016 מהכנסתו מריבית על פקדונות בנקאיים או תוכניות חיסכון כאמור לעיל, אך לא יותר מכלל הכנסתו מריבית.

תא משפחתי שבו שני בני הזוג הגיעו לגיל פרישת חובה, וביום ה-1 בינואר 2003 מלאו להם 55 שנים, יהיה זכאי במקום הניכוי המוזכר לעיל, לניכוי בסך של 16,320 ש"ח בשנת 2016 מהכנסתו מריבית, אך לא יותר מסך הכנסתו מריבית.

כמו כן, מוענק פטור ממס בגין 35% מסכום "הריבית המזכה" ליחיד שהגיע לגיל פרישה או שכן זוגו הגיע לגיל פרישה ובלבד שביום 1 בינואר 2003 מלאו להם 55 שנים. סכום "הריבית המזכה" ייחשב כנמוך מבין ההכנסה מריבית או הכנסה מריבית בגובה ההפרש שבין "הקיצבה המזכה" לבין ההכנסה החייבת, בעוד הפטור המירבי של 35% מסך הריבית המזכה לשנת 2016 הינו עומד על 35,112 ש"ח.